

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในด้านการวางแผนการสอน สื่อการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน การประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่เนื่องมาจาก ผู้เรียน ผู้สอน การบริหาร หลักสูตร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้ คือ

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. การกำหนดกลุ่มประชากร
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
  - 3.1 เครื่องมือในการวิจัย
  - 3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รายงานหรือเอกสารประกอบการสัมมนาด้านศิลปะ และศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย และสร้างแบบสอบถาม

2. การกำหนดกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร รวมประชากรทั้งหมด 60 คน จากสถาบันการศึกษา 10 แห่ง จำแนกตามต้นสังกัดสถาบันการศึกษาได้ดังนี้

1. สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ได้แก่ วิทยาลัยครูสุทรวิทยาลัทธิรัตนโกสินทร์ 6 แห่ง ในภาควิชาศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ 6 ท่าน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา 3 ท่าน วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 5 ท่าน วิทยาลัยครูธนบุรี 3 ท่าน วิทยาลัยครูจันทระเกษม 4 ท่าน และวิทยาลัยครูพระนคร 4 ท่าน และ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง 6 ท่าน

2. สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติสาขาทัศนศิลป์ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ 2 ท่าน และภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 4 ท่าน มหาวิทยาลัยศิลปากร ในคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และ ภาพพิมพ์ 20 ท่าน และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ 3 ท่าน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์การสอนศิลปะภาคปฏิบัติในด้านต่างๆ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับที่ปฏิบัติเป็นประจำ ระดับที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง ระดับที่ปฏิบัติบางครั้ง ระดับที่ไม่ค่อยปฏิบัติ และระดับที่ไม่ปฏิบัติ ตามลำดับจำนวน 61 ข้อ แยกเป็น

1. การวางแผนการสอน	จำนวน	9 ข้อ
2. สื่อการสอน	จำนวน	13 ข้อ
3. การดำเนินการสอน	จำนวน	9 ข้อ
4. วิธีการสอน	จำนวน	6 ข้อ
5. การประเมินผล	จำนวน	11 ข้อ
6. เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล	จำนวน	13 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับที่เป็นปัญหามากที่สุด ระดับที่เป็นปัญหามาก ระดับที่เป็นปัญหปานกลาง ระดับที่ไม่ค่อยเป็นปัญหา และ ระดับที่ไม่เป็นปัญหา ตามลำดับจำนวน 33 ข้อ แยกเป็น

1. ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้เรียน	จำนวน	9 ข้อ
2. ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้สอน	จำนวน	8 ข้อ
3. ปัญหาที่เนื่องมาจากการบริหาร	จำนวน	5 ข้อ
4. ปัญหาที่เนื่องมาจากหลักสูตร	จำนวน	5 ข้อ
5. ปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	จำนวน	6 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เกี่ยวกับปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติด้านการวางแผนการสอน สื่อการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน การประเมินการสอน และ เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล จำนวน 6 ข้อ

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.2.1 ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนโดยทั่วไป และการสอนศิลปะจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนของการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ 3.1

3.2.2 นำผลที่ได้จากการค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

3.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุง ดังนี้

3.2.3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถาม (ตามรายชื่อในภาคผนวก) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สอนและการบริหารศิลปศึกษา ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สอนและการบริหารด้านศิลปกรรม ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 ท่าน และ เป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอุดมศึกษา จำนวน 1 ท่าน

3.2.3.2 รับแบบสอบถามไปดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง ภายใต้อำนาจแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.3.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่สถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง กรุงเทพมหานคร จำนวน 11 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ศึกษา เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) (Mehren and Lehman 1975: 47) ว่า

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum x_i^2}{n \sum x_i^2} \right]$$

n = จำนวนข้อสอบ

x_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนน แต่ละข้อ

$\sum x_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมดหรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด

ผลการตรวจสอบได้ค่าความเชื่อมั่นที่ .87

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 โดยนำไปสอบถามยังสถาบันการศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรเพื่อมอบให้แก่ผู้ตอบด้วยตนเองจำนวน 60 ฉบับ และไปรับคืนด้วยตนเองทั้งหมด ได้รับแบบสอบถามคืน 54 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90 เมื่อคัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก คงเหลือแบบสอบถามที่ใช้ได้จริงจำนวน 50 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ของคำตอบ คิดเป็นค่าร้อยละแล้ว นำเสนอในรูปตารางและความเรียง

5.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่ แล้วกำหนดคะแนนตามระดับการปฏิบัติ ดังนี้

มีการปฏิบัติเป็นประจำ	เทียบเท่ากับคะแนน	5
มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง	เทียบเท่ากับคะแนน	4
มีการปฏิบัติบางครั้ง	เทียบเท่ากับคะแนน	3
ไม่ค่อยปฏิบัติ	เทียบเท่ากับคะแนน	2
ไม่ปฏิบัติ	เทียบเท่ากับคะแนน	1

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วนำมาเทียบอันดับโดยถือเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50-5.00	หมายความว่า	มีการปฏิบัติเป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50-4.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50-3.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติบางครั้ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50-2.49	หมายความว่า	ไม่ค่อยปฏิบัติ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.49	หมายความว่า	ไม่ปฏิบัติ

นำผลที่ได้ของตอนที่ 2 มาเสนอในรูปตารางและความเรียง

3. นำแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ แล้วกำหนดคะแนนตามระดับของปัญหา ดังต่อไปนี้

เป็นปัญหามากที่สุด	เทียบเท่ากับคะแนน	5
เป็นปัญหามาก	เทียบเท่ากับคะแนน	4
เป็นปัญหปานกลาง	เทียบเท่ากับคะแนน	3
ไม่ค่อยเป็นปัญหา	เทียบเท่ากับคะแนน	2
ไม่เป็นปัญหา	เทียบเท่ากับคะแนน	1

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วนำมาเทียบอันดับโดยถือเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50-5.00	หมายความว่า เป็นปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50-4.49	หมายความว่า เป็นปัญหา
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50-3.49	หมายความว่า เป็นปัญหากลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50-2.49	หมายความว่า ไม่ค่อยเป็นปัญหา
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.49	หมายความว่า ไม่เป็นปัญหา

นำผลที่ได้ของตอนที่ 3 มาเสนอในรูปตารางและความเรียง

4. นำแบบสอบถามตอนที่ 4 มาแจกแจงความถี่ และนำเสนอในรูปความเรียง โดยเรียงลำดับจากความถี่สูงสุดไปถึงความถี่น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าร้อยละ คำนวณจากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนประชากร}} \times 100$$

2. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ X ค่าคะแนนเฉลี่ย
 $\sum fx$ ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน
 N จำนวนประชากร

3. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) คำนวณจาก

สูตร

$$S.D. = \sigma = \sqrt{\frac{\sum f (x - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ	S_x	=	σ	=	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร
	X	=		=	ค่าของข้อมูลแต่ละตัวหรือค่าของจุดกลางชั้นแต่ละชั้น
	μ	=		=	ค่ามัธยฐานเลขคณิตของกลุ่มประชากร
	N	=		=	จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มประชากร
	f	=		=	ความถี่ของข้อมูลแต่ละชั้น

(ประกอบ กรรมลุต 2528: 67)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย